

บทความวิชาการ

เรื่อง วิถีแห่งอำนาจของพระนางบุษย์กเทียน(ค.ศ.636-705)

โดย

นาย ชัชชาวลิต อนุรักษ์ธาดา

รหัสนักศึกษา 05550553

เสนอ

อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ ทาสุนธุ์

บทความวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษารายวิชา 450 109 การศึกษาเอกเทศ

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ภาคการศึกษาปลาย ปี การศึกษา 2558

ชื่อบทความวิชาการ

วิถีแห่งอำนาจของพระนางบูเช็กเทียน(ค.ศ.636-705)

ชื่อ-นามสกุลนักศึกษา นายชัชชาวลิต อนุรักษ์ธาดา

รหัสนักศึกษา

05550553

ชื่อ-นามสกุลอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.สุวัฒน์ ทาสุนทร

สาขาวิชาเอก เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา

2558

บทคัดย่อ

การทำวิจัยในครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษา ปัจจัยที่ทำให้พระนางบูเช็กเทียนขึ้นสู่อำนาจของจักรพรรดินีหญิงคนเดียวในประวัติศาสตร์ของจีน และเพื่อศึกษา วิถีอำนาจของพระนางบูเช็กเทียน ผลกระทบทั้งข้อดีและเสียจากการใช้นโยบายของการปกครอง รวมถึงเพื่อนำเสนอศักยภาพของสตรีในสังคมที่มีบุรุษเป็นใหญ่

งานวิจัยนี้ศึกษาด้วยการรวบรวมข้อมูลแบบทุติยภูมิ ผ่านการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือและเอกสารทางประวัติศาสตร์ต่างๆ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่องวิถีอำนาจของพระนางบูเช็กเทียน ทำให้ได้รับความรู้ประวัติศาสตร์ในสมัยราชวงศ์ถังและราชวงศ์โจวของพระนางบูเช็กเทียน รวมทั้งปัจจัยที่ทำให้พระนางบูเช็กเทียนก้าวขึ้นสู่อำนาจของกษัตริย์หญิงคนเดียวในประวัติศาสตร์จีนอย่างละเอียดและได้มุมมองเกี่ยวกับพระนางบูเช็กเทียนที่ต่างออกไปจากเดิม โดยทั่วไปหากมองแต่ผิวเผินแล้วเราจะเห็นว่าพระนางบูเช็กเทียนเป็นเพียงกษัตริย์หญิงที่สถาปนาตนเองขึ้นเป็นกษัตริย์และเต็มไปด้วยความโหดเหี้ยมทารุณ มักมากในกาม แต่หลังจากได้ศึกษาเรื่องนี้แล้วนั้น จะเห็นได้ว่าพระนางบูเช็กเทียนถือเป็นกษัตริย์หญิงที่ทำให้คุณประโยชน์ต่อบ้านเมืองประเทศจีนอย่างมากและนำเสนอศักยภาพของสตรีในสังคมยุคบุรุษเป็นใหญ่ได้อย่างดี ไม่ใช่เพียงแค่ตามที่ถูกกล่าวหาเลย

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในประวัติศาสตร์ของจีนตั้งแต่ในยุคแรกเริ่มการปกครองของกษัตริย์ เป็นที่เข้าใจกันดีว่ามีการปกครองที่เต็มไปด้วยความเด็ดขาด มีการพัฒนาความก้าวหน้าในทุกยุคทุกสมัย ประเทศจีนนั้นเป็นประเทศที่เต็มไปด้วยวัฒนธรรม อารยธรรมที่ถือเป็นการริเริ่มให้แก่หลายๆประเทศ ผู้นำส่วนใหญ่ของจีนจึงมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาและต้องเป็นเพียงผู้ชายเพียงเท่านั้นตามกฎจารีตประเพณีที่ได้ยึดติดต่อกันมาเป็นเวลายาวนานตามหลักของขงจื้อ ในตั้งแต่สมัยยุคราชวงศ์ฉินเป็นต้นมา ฮองเต้ได้รับการเคารพดู เฮอร์สวารค์หรือกล่าวได้ว่าเป็นผู้ได้รับอำนาจจากสวรรค์มาให้ปกครองประชาชน ตามหลักการสูงสุดคือ เฮอร์สวารค์ ต่ำสุดคือประชาชน โดยคำว่าฮองเต้หรือหวงตี้ นั้นถือได้เป็นผู้ที่ยิ่งใหญ่ที่สุด นำมาจากพระนามฮองเต้ครั้งแรกคือ ฉินชื่อหวงตี้ นั้นเองจะเห็นได้ว่าคำบัญญัติสถานะของกษัตริย์ใช้คำว่า เฮอร์สวารค์ให้เห็นถึงผู้ปกครองเป็นผู้ชายเพียงเท่านั้น ไม่ใช่ผู้หญิง

ในครั้งแรกเริ่ม พระนางบูเช็กเทียนประสูติในปีที่ 7 ของรัชสมัยของจักรพรรดิถังเกาจู่ โดยเป็นธิดาของอู่ซื่อฮัวซึ่งอาชีพเป็นเพียงช่างไม้ธรรมดา กับเลดี้หยาง ในตอนที่พระนางบูเช็กเทียนยังคงเป็นเด็ก ได้มีโหราทำนายหนึ่งที่คิดว่าท่านเป็นเด็กผู้ชายทำนายว่า หากเป็นผู้หญิงจะเป็นที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในแผ่นดินจีนและยิ่งกว่านั้นเมื่อพระนางเองได้เข้าวัง โหราจารย์ของราชสำนักแห่งราชสำนักเองก็ได้ทำนายทายทักเช่นเดียวกันนี้เอง พระนางเองก็ไม่ได้เป็นอย่างเช่นเด็กสาวทั่วไป พระนางได้รับการศึกษาจนกระทั่งอายุ 14 ปีก็ได้ถูกถวายตัวเข้าสู่ในวังและเริ่มได้รับหน้าที่คล้ายเลขานุการทำให้ได้สานต่อความรู้ของพระองค์เอง ต่อมาพระนางบูเช็กเทียนนั้นก็ยังมีสถานะเป็นนางสนมหรือเรียกว่าในตำแหน่ง ไฉเหริน ในพระจักรพรรดิถังไถ่จง พระจักรพรรดิถังไท่จง ไม่ได้โปรดปรานพระนางบูเช็กเทียนมากนักแต่เป็นความเด็ดเดี่ยวของพระนางที่ทำให้พระจักรพรรดิถังไท่จงประทับใจ ความสัมพันธ์ของพระนางบูเช็กเทียนกับองค์รัชทายาทซึ่งเป็นพระโอรสองค์สุดท้ายในพระจักรพรรดิถังไท่จง ได้เริ่มขึ้นแบบลับๆ พระนางบูเช็กเทียนได้ถูกแต่งตั้งเป็น เจาหยี่ มีตำแหน่งสูงสุดในสนม 9 พระนางบูเช็กเทียนเริ่มมีอำนาจในการบริหารราชการเป็นอย่างมากบวกกับพระจักรพรรดิถังเกาจู่เป็นผู้ที่มีสุขภาพร่างกายอ่อนแอตั้งแต่อ่อนพระนางบูเช็กเทียนจึงเริ่มเข้ามามีบทบาทในการบริหารการบ้านการเมืองมากยิ่งขึ้น ก่อนพระนางบูเช็กเทียนจะถูกแต่งตั้งขึ้นสู่ตำแหน่งสมเด็จพระจักรพรรดินี (เสถียร, 2557:373)

หลังจากพระนางก้าวสู่ตำแหน่งจักรพรรดินี ใช้นโยบายที่เป็นประโยชน์ส่วนรวมและส่วนตนมากมาย พระนางใช้อำนาจของตนปราบปรามผู้ต่อต้านอย่างรุนแรงอีกด้านหนึ่งก็คัดเลือกไพร่ที่มีสติปัญญาเข้ารับราชการเป็นการสร้างฐานกำลังด้านมวลชนของ มีการปรับปรุงหนังสือ สือจู้หรือบันทึกพงศัพัตน์เป็นหนังสือ ซึ่งสือจู้หรือประมวลสายสกุล หนังสือเล่มนี้จัดสกุลของพระนางไว้เป็นอันดับหนึ่งแซ่สกุลอื่นอื่นจัดตามลำดับ 9 ลำดับ เปิดโอกาสให้ชนชั้นล่างได้มีโอกาสไต่เต้าเลื่อนฐานะได้ เพื่อคัดเลือกผู้ที่มีปัญญา พระนางขยายปรับปรุงระบบการสอบแข่งขันเข้ารับราชการที่เคยใช้มาแต่เดิม

พ.ศ.1233 พระนางได้มากำกับทดสอบระดับสูงสุดเองเป็นการสอบ จอหงวน ครั้งแรกในประวัติศาสตร์ทั้งยังจัดให้มีการสอบ จอหงวนบู๊ ขึ้นอีกด้วยและจัดเจ้าพนักงานไปคัดเลือกคนมีปัญญาไม่จำกัดชาติตระกูลทั่วประเทศ มีการตั้งตู้ฎีกาขึ้นที่เมืองลั่วหยางเรียกว่าตู้ ถึงเอิน สำหรับฎีกาแสดงภูมิปัญญาของคนที่ต้องการเสนอตัวเข้ารับราชการ นอกจากนั้นพระนางยังเห็นความสำคัญของการเกษตรสนับสนุนการเพาะปลูกและเลี้ยงไหมเอาใจใส่การปกป้องป้องกันชายแดน ปรับปรุงความสัมพันธ์กับชนกลุ่มน้อยสิ่งเหล่านี้ล้วนสร้างความเจริญก้าวหน้าแก่สังคมจีน(ถาวร,2533:117) อีกทั้งยังทรงประกาศใช้หลักการปกครองสิบสองประการซึ่งประกอบไปด้วยหลักการทั้งสิบสองอย่างในการปกครอง ตัวอย่างเช่น ส่งเสริมการทำไร่ไถนาปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ลดภาษีอากรและการเกณฑ์แรงงาน การปกครองของพระนางนั้นเป็นได้ด้วยการเอื้ออำนวยผลประโยชน์แก่ประชาชนใต้การปกครองของพระนางให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเกษตร สืบสานนโยบายลดความเข้มงวดด้านแรงงานเกณฑ์และการเก็บภาษีรวมถึงดำเนินนโยบายที่ผ่อนคลายกับประชาชนการเมืองและเศรษฐกิจยกเลิกภาษีอากรและการเกณฑ์แรงงานทั้งหมดในเขตซานเมืองหลวงฉางอัน 3 แห่ง คือ ทางเหนือ ทางตะวันออก และทางตะวันตก ยุติสงครามโดยแผ่คุณธรรมไปทั่วหล้า ห้ามการฟุ้งเฟ้อจัดเรื่องลามก ประหยัดค่าใช้จ่ายลดการเกณฑ์แรงงานซึ่งนโยบายการปกครองดังกล่าวล้วนแล้วแต่เป็นนโยบายที่เอื้อประโยชน์แก่ประชากรภายใต้การปกครองของพระนางโดยถ้วนทั่วกัน

วิธีการขึ้นสู่อำนาจของพระนางบูเซ็กเทียนนั้นมีลักษณะทางสถานภาพทางสังคมของผู้หญิงในสมัยดังกล่าวถือว่าเป็นที่พบกันได้น้อยมาก ในส่วนของการมีสิทธิ์และเสียงยิ่งในด้านของการเป็นผู้ในประเทศ การที่พระนางดำรงตำแหน่งผู้นำประเทศท่ามกลางความขัดแย้งทางด้านความคิด ความเชื่อของพลเมืองจีนในประวัติศาสตร์

จากความน่าสนใจดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษา “วิถีอำนาจของพระนางบูเซ็กเทียน” เพื่อให้ทราบถึงศักยภาพของสตรีในสังคมบุรุษเป็นใหญ่และปัจจัยที่ทำให้พระนางบูเซ็กเทียนเป็นจักรพรรดินีหญิงคนเดียวในประวัติศาสตร์ของจีน รวมถึงนโยบายการปกครองอาณาจักรที่ส่งผลกระทบทั้งดีและร้าย

จุดประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้พระนางบูเช็กเทียนขึ้นสู่อำนาจของจักรพรรดินีหญิงคนเดียวในประวัติศาสตร์ของจีน
2. เพื่อศึกษา “วิถีอำนาจของพระนางบูเช็กเทียน” และ ผลกระทบทั้งข้อดีและเสียจากการใช้นโยบายของการปกครองโดยพระนางบูเช็กเทียน
3. เพื่อนำเสนอศักยภาพของสตรีในสังคมที่มีบุรุษเป็นใหญ่

ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาวิถีแห่งอำนาจของพระนางบูเช็กเทียน ผลกระทบจากนโยบายทั้งที่ส่งผลดีและเสียที่เป็นปัจจัยต่อการพัฒนาบ้านเมืองตั้งแต่ปี ค.ศ.636จนถึง ค.ศ. 705

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของพระนางบูเช็กเทียน
2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งความรู้และวิเคราะห์ ทั้งจากหนังสือ นวนิยาย ภาพยนตร์ และรวมถึงจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์
3. เรียบเรียงผลการศึกษาในรูปแบบของบทความวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงวิถีทางที่นำไปสู่ความสำเร็จของพระนางบูเช็กเทียนสตรีที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้ยิ่งใหญ่ที่สุดของแผ่นดินจีน
2. ทราบถึงผลกระทบทั้งดีและเสียจากการปกครองของพระนางบูเช็กเทียนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษาบทบาทของสตรีในสังคม
3. เพื่อทำให้ทราบถึงศักยภาพของสตรีในยุคสังคมที่มีบุรุษเป็นใหญ่

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่ใช้เป็นกรอบความคิดที่ใช้วิจัยได้แก่ ประวัติและนโยบายพระนางบูเช็กเทียน และเอกสารที่เกี่ยวกับการก้าวขึ้นสู่อำนาจ

1.เอกสารเกี่ยวกับประวัติและนโยบายพระนางบูเช็กเทียน

บุญศักดิ์ แสงระวี (2527) เขียนหนังสือเรื่อง “ฮ่องเต้หญิงบูเช็กเทียน” กล่าวถึงลักษณะนิสัยของพระนางบูเช็กเทียนว่า บูเช็กเทียนอยู่ในสมัยศักดินาที่ยึดถือขนบประเพณีอย่างเข้มงวดกวดขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำนาจของผู้ชายที่ต้องอยู่เหนือผู้หญิง ขงจื้อแม้จะเป็นนักคิดที่น่ายกย่องแต่ต่อผู้หญิงแล้วก็มีอคติอย่างรุนแรง เช่น ผู้หญิงต้องประกอบด้วย 3 เชื้อฟิง 4 คุณธรรม บูเช็กเทียนต่อต้านความไม่เป็นธรรมของผู้หญิงอย่างสุดชีวิต ต่อต้านอิทธิพลไม่เป็นธรรมของอำนาจของผู้ชาย ต่อต้านกับกรอบประเพณีที่จะให้ผู้หญิงอยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน และต่อต้านขนบประเพณีต่างๆ อื่นๆ อีกมากที่มุ่งแต่จะบีบบังคับหัวผู้หญิงทุกอย่าง นี่ย่อมขัดกับความเชื่อของสังคมนั้นในขณะนั้นและนี่ย่อมขัดกับความเชื่อของสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่

บุญศักดิ์ แสงระวี (2527) เรียบเรียงหนังสือเรื่อง “ยุทธวิธีบูเช็กเทียน ฮ่องเต้สตรีองค์เดียวของจีน” กล่าวถึง หลักการปกครองสิบสองประการ ในปีหนึ่งแห่งศักราชสังหยวน บูเช็กเทียนก็ประกาศหลักการปกครองแผ่นดินสิบสองประการ ส่งเสริมการทำไร่ไถนาปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ลดภาษีอากรและการเกณฑ์แรงงาน ยกเลิกภาษีอากรและการเกณฑ์แรงงานทั้งหมดในเขตชานเมืองหลวงจางอัน 3 แห่ง คือ ทางเหนือ ทางตะวันออก และทางตะวันตก ยุติสงครามโดยแผ่คุณธรรมไปทั่วหล้า ห้ามการฟุ้งเฟ้อจัดเรื่องลามก ประหยัดค่าใช้จ่ายลดการเกณฑ์แรงงาน เปิดให้มีการเสนอความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง ห้ามการใส่ร้ายป้ายสีให้เจ้านายและขุนนางทั้งหลายอ่านหนังสือ “เต๋าเต๋อจิง” ของ “เหลาจื่อ” (“คัมภีร์เหลาจื่อ” – สำนักพิมพ์. ไก่ จัดพิมพ์) บิดาอยู่แต่มารดาถึงแก่กรรมให้ไว้ทุกข์ 3 ปี (ก่อนหน้านั้นหากมารดาถึงแก่กรรมขณะที่บิดายังมีชีวิตอยู่บุตรธิดาไม่ต้องไว้ทุกข์) ขุนนางที่ได้รับการแต่งตั้งก่อนศักราชสังหยวนให้เข้ารับตำแหน่งโดยไม่ต้องตรวจสอบอีก ขุนนางในเมืองหลวงแต่ชั้น 8 ขึ้นไปให้เพิ่มเบี้ยหวัดเงินปี ขุนนางที่ได้รับตำแหน่งต่ำกว่าความสามารถให้เลื่อนตำแหน่งขึ้นมาอย่างเหมาะสม โดยหลักการปกครองแผ่นดิน 12 ประการนี้ ล้วนแต่เป็นคุณแก่บ้านเมืองทั้งสิ้น

เชมณัฐ ทรัพย์เกษมชัย (2556) เรียบเรียงหนังสือเรื่อง “ประวัติศาสตร์จีนฉบับย่อ” กล่าวว่า พระนางบูเช็กเทียนเปิดโอกาสให้ผู้คนได้พูดกันอย่างกว้างขวางให้ความสนใจในเรื่องของการรับฟังความคิดเห็น รู้จักใช้คน ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเกษตร สืบสานนโยบายลดความเข้มงวดด้านแรงงานเกณฑ์และการเก็บภาษีรวมถึงดำเนินนโยบายที่ผ่อน

คล้ายกับประชานการเมืองและเศรษฐกิจในรัชศกเงินกวางมีบทบาทต่อเนื่องเรื่อยมา ทำให้ราชวงศ์ถังก้าวรุดหน้าไปตามเส้นทางที่อุดมสมบูรณ์และเข้มแข็ง แต่นางใช้ขุนนางที่เหี้ยมโหดฆ่าคนที่ไม่มีความคิดเป็นจำนวนมาก แต่งตั้งขุนนางโดยไม่ยังมีมือ ใช้ชีวิตเหลวไหล ซึ่งเป็นเรื่องที่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์จากนักประวัติศาสตร์มาโดยตลอด

เล่า ชวน หัว (2553) เขียนหนังสือเรื่อง “เปิดอกบูเซ็กเทียน ” กล่าวว่าในยุคของพระนางบูเซ็กเทียนประเทศจีนมีสัมพันธไมตรีอันดีกับหลากหลายประเทศ การเมืองการปกครองภายในประเทศนั้นถูกปฏิรูปหลายอย่างที่ยิ่งใหญ่ซึ่งเป็นชายทั้งหลายไม่มีใครกล้าทำมาก่อน แม้แต่คิดก็ยังไม่กล้าเช่น การเปิดโอกาสให้สามัญชนทุกระดับมาสอบคัดเลือกเข้ารับราชการโดยไม่มีจำกัดชั้นวรรณะ บูเซ็กเทียนยกเลิกกฎที่ไม่เป็นธรรม ให้จัดสอบตั้งแต่ระดับหมู่บ้านชนบทห่างไกลตามลำดับขึ้นมา เปิดโอกาสให้มีการสอบ “จอหงวนบู” ในประวัติศาสตร์จีนเป็นครั้งแรก

2.เอกสารเกี่ยวกับการก้าวสู่อำนาจ

ถาวร ลิกข์โกศล (2533) เรียบเรียงหนังสือเรื่อง 68 “แลหลังแดนมังกร เล่ม 5” กล่าวว่า การก้าวสู่อำนาจของถังเกาจูหรือหลี่ซื่อหมิน เป็นการแย่งชิงอำนาจกันระหว่างสองพี่น้องของหลี่เจียนเฉิงและหลี่ซื่อหมินด้วยความที่หลี่เจียนเฉิงมีพระปรีชาสามารถสู้หลี่ซื่อหมินไม่ได้จึงหาทางรวบรวมอำนาจไว้ซึ่งตนเองการแย่งชิงเป็นไปด้วยเล่ห์เพทุบายอย่างหลากหลายจนมาถึงที่สุดที่การฆ่าฟันชิงอำนาจกันระหว่างสองพี่น้องครั้งนี้ประวัติศาสตร์เรียกกันว่า การปฏิวัติที่ประตูลีเซียนอู่

สมฤทธิ บัระมวล (2537) เรียบเรียงหนังสือเรื่อง “ซูลีไทเฮาพญาหงส์เหนือบัลลังก์มังกร” กล่าวว่า การก้าวขึ้นสู่อำนาจของพระนางซูลีไทเฮานั้นเริ่มขึ้นเมื่อการเสด็จสวรรคตของพระนางซูอานแม้จะเป็นที่รู้กันว่าพระนางซูอานมีพระพลานามัยที่แข็งแรงแต่กลับเสด็จสวรรคตโดยฉับพลันสร้างความเคลือบแคลงใจเป็นอย่างมากต่อขุนนางและผู้คนในวังหลวงแต่ไม่มีผู้ใดกล้าหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องการสวรรคตของพระนางซูอาน โดยถูกปรางโดยพระนางซูลีไทเฮาจากการปกครองทั้งหมดจึงตกอยู่ภายใต้อำนาจของพระนางซูลีไทเฮาแต่เพียงผู้เดียว โดยพระนางเจ้ากวางสูนั้นเป็นเพียงหุ่นเชิดของพระนางซูลีไทเฮาเพียงเท่านั้น

เสถียร จันทิมาธร(2557) เขียนหนังสือเรื่อง “วิถีแห่งอำนาจบูเช็กเทียน ” กล่าวไว้ว่า การก้าวขึ้นสู่อำนาจของพระนางบูเช็กเทียนนั้น เต็มไปด้วยความมโหดอย่างร้ายแรงของนักประวัติศาสตร์ในสมัยราชวงศ์ถังกล่าวว่าบูเช็กเทียนเป็น สองเสาทรยศ ขนานนามราชวงศ์โจวเป็นราชวงศ์ตัวเมีย เป็นนางเพชฌฆาต เป็นนางอยู่ผู้ลามกและ โหดเหี้ยม เป็นทรราชและสองเสาโจร บ้างก็ว่าราชวงศ์โจวเป็นเพียงราชวงศ์ที่เป็นเพียงส่วนที่สอดแทรก กออยู่ระหว่างราชวงศ์ถังไม่สามารถนับเป็นหนึ่งราชวงศ์ได้

3.เอกสารที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาในเรื่องเพศ

วราภรณ์ แซ่มสนิท(2551) เขียนหนังสือเรื่อง “วิธีคิดเรื่องเพศวิถีของไทย ” กล่าวว่ามุมมองของ เกล รูบิน นักจิตสตรีนิยมได้ศึกษาเรื่องความขัดแย้งและการควบคุมเรื่องเพศในสังคมอเมริกาในช่วงต้นทศวรรษ 1980และก่อนหน้านั้น รูบิน อธิบายว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องที่มักถูกแทรกแซงโดยรัฐผ่านการใช้กฎหมายและนโยบาย และผ่านสถาบันทางสังคมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการแพทย์ ครอบครัว ศาสนา และอื่นๆ รวมถึงสถาบันทางการศึกษาและหน่วยงานให้บริการทางสังคมต่างๆ โดยการควบคุมที่วุ่นทำงาน โดยอาศัยระบบการกำหนดลำดับชั้นทางคุณค่าในเรื่องเพศที่ดำรงอยู่ในสังคม พุทธิกอย่างหนึ่งก็คือ สังคมให้คุณค่ากับพฤติกรรมทางเพศแบบต่างๆไม่เท่ากัน

พลอยแสง เอกญาติ(2556) เรียบเรียงหนังสือเรื่อง “ทำไมผู้ชายไม่รู้จักฟังและผู้หญิงอ่านแผนไม่เป็น” กล่าวไว้ว่า ตั้งแต่ทศวรรษ 1960 มีกลุ่มกดดันจำนวนหนึ่งพยายามกล่อมให้เราเห็นต่างจากมรดกทางชีววิทยา พวกเขาอ้างว่ารัฐบาล ศาสนา และระบบการศึกษาเป็นแค่แผนที่ใช้กดขี่ผู้หญิง สัมคกับเพื่อกดขี่ผู้หญิงทำให้ศิโรราบ การทำให้ผู้หญิงท้องก็เป็นวิธีควบคุมผู้หญิงมากขึ้นไปอีก ความเท่าเทียมของชายและหญิงเป็นเรื่องการเมืองหรือศีลธรรม แต่ความแตกต่างในเนื้อแท้เป็นเรื่องวิทยาศาสตร์

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยทราบประวัติของจักรพรรดินีองค์แรกและองค์เดียวในประวัติศาสตร์ของจีนว่ามีความเป็นมาและจากต้นตระกูลอะไรเป็นเชื้อสายใดในราชวงศ์ถังของประเทศจีนในอดีต การทราบถึงลักษณะและอุปนิสัยของพระนางบูเช็กเทียนว่าเป็นผู้ที่คิ่รณและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการที่ผู้ชายเหนือกว่าผู้หญิงในอดีตของการปกครองในสมัยดังกล่าว (บุญศักดิ์, 2527:13) อีกทั้งยังได้รู้การปกครองของพระนางนั้นเป็นได้ด้วยการเอื้ออำนวยผลประโยชน์แก่ประชาชนได้การปกครองของพระนางให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเกษตร สืบสานนโยบายลดความเข้มงวดด้านแรงงานเกณฑ์และการเก็บภาษีรวมถึงดำเนินนโยบายที่ผ่อนคลายกับประชาชน การเมืองและเศรษฐกิจ (เจมส์ ฐัฐ, 2556:306) นโยบายการสร้างสัมพันธไมตรีที่ดีต่อประเทศเพื่อนบ้านมากมายและยังมีนโยบายกระจายการสอบรับราชการที่เท่าเทียมกันทุกชนชั้น (เล่า ชวน หัว, 2553:191)

ส่วนเอกสารเกี่ยวกับการก้าวขึ้นสู่อำนาจ พบว่าวิถีแห่งอำนาจของถึงแก่อำนาจนั้นเริ่มแรกท่านได้อยู่ในตำแหน่งรัชทายาทเช่นเดียวกันกับพี่ชายหลี่เจี้ยนเฉิงแต่ด้วยความที่มีพระปรีชาสามารถในการปกครองสู้รบหลากแหลมกว่า การก้าวสู่อำนาจจะต้องผ่านการขัดแย้งมากมายกับผู้เป็นพี่ (ถาวร, 2533:68) และส่วนการก้าวขึ้นสู่อำนาจของพระนางซูสีไทเฮาเป็นไปด้วยการกวาดล้างขุนนางที่เป็นเสี้ยนหนามของการก้าวขึ้นสู่อำนาจของพระนาง การวางแผนดี านเล่ห์เพทุบายในการกำจัดศัตรูแบบนิ่งๆถึงแม้จะมีการสร้างความประหลาดใจให้แก่ข้าราชการในสำนักและเหล่าขุนนางแต่ก็ไม่ได้มีใครกล้าท้วงติงไม่ (สมฤทธิ, 2537:6) ส่วนการก้าวขึ้นสู่อำนาจของพระนางบูเช็กเทียนก็ไม่ได้ง่ายอย่างที่คิด มุมมองที่นักประวัติศาสตร์มองเห็นนั้นเต็มไปด้วยความมึนงงที่มีต่อสตรีและยังมองว่าราชวงศ์ของพระนางไม่ได้เป็นราชวงศ์หนึ่งในประวัติศาสตร์ของประเทศจีน (เสถียร, 2557:337)

ส่วนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับจิตวิทยาในเรื่องเพศในแง่ของมุมมองของ เกล รูบิน นักจิตสตรีนิยม ก็ได้มีความคิดเรื่องของการถูกแบ่งแยกทางชนชั้นในแง่ของเพศด้วย ศาสนา นโยบาย และอื่นๆจากทั้งรัฐบาลและหน่วยงานสถาบันต่างๆที่เป็นตัวแทรกแซงสิทธิของผู้หญิงในสังคมอเมริกา(วราภรณ์, 2551:16) ยิ่งไปกว่านั้นยังมีความคิดว่า การมีบุตรเป็นอีกหนึ่งกระบวนการที่ผู้ชายใช้กดขี่ผู้หญิงให้อยู่ภายใต้ตนเอง ความเท่าเทียมของผู้ชายและหญิงถือเป็นเรื่องการเมืองและศีลธรรม(พลอยแสง, 2556:22)

อนึ่ง การศึกษาเกี่ยวกับพระนางบูเช็กเทียนยังไม่มีผู้ใดศึกษาถึงวิถีแห่งอำนาจของพระนางบูเช็กเทียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใคร่ศึกษา “วิถีแห่งอำนาจของพระนางบูเช็กเทียน ” เพื่อสร้างองค์ความรู้และขยายขอบเขตการศึกษาเกี่ยวกับ จักรพรรดินีองค์แรกและองค์เดียวในประวัติศาสตร์ของประเทศจีน พระนางบูเช็กเทียนให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

1. ปัจจัยที่ทำให้พระนางบูเช็กเทียนขึ้นสู่อำนาจของจักรพรรดินี

1.1 ความรู้และความสามารถของบูเช็กเทียน

เริ่มแรกพระนางบูเช็กเทียนเติบโตมาในตระกูลพ่อค้าและต่อมาได้กลายเป็นขุนนางใช้ชีวิตเติบโตอยู่ในกลุ่มของหลี่เอียน ทำหน้าที่เปรียบเสมือนกำลังหนึ่งของทัพแห่งเมืองไท่หยวน ภายหลังจากที่หลี่เอียนกบฏต่อราชวงศ์สุยอำนาจของตระกูลของพระนางยิ่งมีมากยิ่งขึ้น จุดที่สำคัญและเห็นได้อย่างชัดเจนคือพ่อของบูเช็กเทียนให้ความสนใจในเรื่องของการศึกษามาก มุ่งเน้นให้ลูกสาวได้รับการศึกษาเรียนหนังสือจนอ่านออกเขียนได้ นี่คือการแตกต่างเมื่อเปรียบเทียบกับเด็กผู้หญิงคนอื่นส่วนใหญ่ในยุคราชวงศ์สุยและราชวงศ์ถัง การเข้าสู่ราชสำนักในตำแหน่งสนมเมื่ออายุ 14 ปีในช่วงคริสต์ศักราช 638-639 ยิ่งเพิ่มโอกาสให้พระนางได้เรียนรู้และศึกษามากยิ่งขึ้น ได้พัฒนาความสามารถในเรื่องการเมืองมากขึ้น ถึงแม้ว่าบูเช็กเทียนจะไม่ได้มีตำแหน่งที่สูงมาก เป็นเพียงสนมระดับไฉเหริน แต่ช่วงเวลาที่พระนางอาศัยอยู่ภายในวังถือเป็นอีกหนึ่งก้าวสำคัญที่ส่งผลให้พระนางได้สะสมความรู้ความสามารถเพื่อใช้ประโยชน์เหล่านั้นสู่ตำแหน่งกษัตริย์

พระนางบูเช็กเทียนเป็นผู้หญิงที่มีความสามารถอย่างมาก ถึงแม้จะเป็นคนที่หลงใหลในอำนาจ แต่พระนางก็เป็นผู้ที่มีความเฉลียวฉลาดและมีอุปนิสัยใจคอที่เข้มแข็งและเป็นนักการเมืองหญิงที่โดดเด่นอย่างมากในยุคศักดินา เห็นได้ชัดเจนจากเมื่อช่วง 10 ปีสุดท้ายของการปกครองของบูเช็กเทียนหรือปีคริสต์ศักราช 695 พระนางยังควบคุมชี้นำสิ่งที่ตนต้องการไว้ได้อย่างมั่นคงเช่นเดิม ถึงแม้ว่าจะปล่อยให้ผู้หญิงสืบเชื้อสายกับไหลจินเฉินคบคิดกันวางแผนจับกุมและเข่นฆ่าคนบริสุทธิ์ พระนางก็ไม่ได้ยอมปล่อยให้คนสนิททั้งสองกระทำกันได้ตามอำเภอใจและปราศจากการควบคุม พระนางทราบดีตลอดว่าตนเองกำลังทำอะไรอยู่ เมื่อบรรลุเป้าหมายการเป็นกษัตริย์ ก็ได้ปลดผู้ได้บังคับบัญชาที่มีจิตใจสกปรกออกทั้งหมด กลุ่มคนดังกล่าวจึงมีหน้าที่เพียงเพื่อสร้างความหวาดหวั่นขึ้นในอำนาจการปกครองของพระนางเพียงเท่านั้น เพื่อไม่ให้มีใครกล้าขัดขืนต่อการก้าวขึ้นสู่อำนาจของตนเอง เพราะในตอนท้ายสุดพระนางก็ได้เรียกตัวผู้คนจำนวนมากที่พระนางไว้วางใจในความเก่ง ชำนาญเรื่องการเมืองอย่างแท้จริงให้พวกเขากลับมาใช้อำนาจอีกครั้งถึงแม้ว่าพระนางจะเป็นผู้เนรเทศพวกเขาด้วยตนเองในอดีต จากการกระทำดังกล่าวนี้ของพระนางก็ได้แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้มีความคิดเฉียบแหลม พระนางได้ตรึงตรองเรื่องราวและวิถีคิดที่ทรงไว้ซึ่งอำนาจของตนเอง เป็นผู้รอบครอบและมีความอดทนสูง

1.2 การบริหารเสน่ห์ของบุญเช็กเทียน

ก่อนที่พระเจ้าถังไท่จงจะสวรรคตใน ค.ศ. 649 ระยะเวลา 3 ปีที่พระนางบุญเช็กเทียน ได้ปรนนิบัติอย่างใกล้ชิดตั้งแต่เมื่อประสูติจนถึงสิ้นพระชนม์เนื่องจากได้รับความไว้วางใจจากพระเจ้าถังไท่จงอย่างมาก เห็นได้อย่างชัดเจนว่าพระเจ้าถังไท่จงถึงแม้จะไม่ได้แต่งตั้งให้บุญเช็กเทียนมีตำแหน่งที่สูงส่งกว่าสนมคนอื่นๆ หรือเท่ากับสนมเอกคนอื่นๆ อย่างไรแต่ได้ให้ความไว้วางใจและชอบพอพระนางเป็นอย่างมาก แต่ในระยะเวลาดังกล่าวไม่เพียงแต่ทำให้บุญเช็กเทียนได้อยู่ใกล้ชิดกับกษัตริย์เพียงเท่านั้น ความสัมพันธ์กับพระเจ้าถังเกาจงซึ่งตอนนั้นอยู่ในตำแหน่งรัชทายาทก็ได้เกิดขึ้นอย่างลับๆ มีการหยอกล้อกันบ้าง ต่อกลอนกันกันในเชิงขู่ว่าและความหมายสองแง่สองง่าม ถึงอย่างไรก็ตามแต่ ความสัมพันธ์ดังกล่าวก็ได้จบลงด้วยการบวชชีของพระนางบุญเช็กเทียนแต่ก่อนนั่นเอง พระนางได้ให้คำสัตย์กับพระเจ้าถังเกาจงว่าให้เสด็จมาเยี่ยมเยียนพระนาง จนเมื่อพระนางได้เข้าไปสู่วังหลวงอีกครั้งจากการชักชวนของพระมเหสีหวาง ถึงแม้จะมีพระมเหสีหวางและสนมคนโปรดของพระเจ้าถังเกาจงอยู่แล้วแต่พระนางก็ได้ใช้ลูกไม้เสน่ห์ร่วมไปถึงการฆ่าลูกคนตนเองเพื่อใส่ร้ายหญิงทั้งสองให้พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวเพื่อก้าวสู่การเป็นสองเฮาแทนนั่นเอง พระนางไม่ได้เป็นเพียงหญิงสาวที่เปี่ยมไปด้วยความรู้และความสามารถเพียงเท่านั้น หากยังเต็มไปด้วยเสน่ห์ที่ทำให้ชายหนุ่มหลงใหลกับคำพูดและการกระทำของพระนางได้อีกด้วย การกำจัดคนบริสุทธิ์จึงไม่ใช่เรื่องยากนักหากพระนางเองไม่ได้เพียงแต่ฉลาดแต่ยังสามารถทำให้พระเจ้าถังเกาจงเชื่อจนสนิทใจด้วยเสน่ห์ของตนเอง

1.3 ความอ่อนแอของพระเจ้าถังเกาจง

ในราชวงศ์ถังหลังจากที่พระเจ้าถังไท่จง ได้วางรากฐานบ้านเมืองไว้เป็นอย่างดีแล้วผู้ที่มองออก และสานต่อก็คือบูเช็กเทียน ไม่ใช่พระเจ้าถังเกาจง เพราะว่าการบริหารบ้านเมืองดังกล่าวบูเช็กเทียน ไม่เพียงแต่เพียงจะมาบิบทบาทในการบริหารเมืองในช่วงที่พระนางดำรงตำแหน่งองเฮาเท่านั้น หากแต่ในตอน ที่พระนางยังคงดำรงตำแหน่งจ้าวอี้พระนางก็ได้มีส่วนร่วมในการร่วมช่วยพระเจ้าถังเกาจงในการ ตัดสินใจปัญหาบ้านเมืองและออกว่าราชการแทนบ้างเนื่องจากสุขภาพของพระเจ้าถังเกาจงไม่แข็งแรง พระเจ้าถังเกาจงหลงใหลในกามารมณ์อีกทั้งร่างกายก็ยังไม่แข็งแรง พระนางบูเช็กเทียนจึงเห็นปัญหาดังกล่าวมาเป็นประโยชน์ต่อตนเองในการก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งที่เหนือกว่าเดิม ในเมื่อพระนางเป็นเพียงองเฮาแต่มีอำนาจในการว่าราชการต่างๆ พระนางจะนั่งอยู่หลังม่านทุกครั้งในการประชุมหรือหารือเรื่องของการบริหารบ้านเมืองและทำหน้าที่ออกความคิดแทนพระเจ้าถังเกาจงอยู่เสมอ ความรู้ความสามารถที่สะสมตั้งแต่พระนางยังคงอายุ 14 ปีที่ได้มีโอกาสเข้ามาสู่วังหลวงและศึกษาความรู้มากมายเกี่ยวกับการบ้านและการเมืองไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าพระนางมีเหตุและผลที่ดีต่อการจัดการปัญหาต่างๆของบ้านเมืองอย่างถ่องแท้ การจัดการระบบและโครงสร้างการบริหารภายในราชสำนักจึงเป็นบทบาทที่บูเช็กเทียนเข้าไปบิบทบาทอย่างเต็มที่หรือที่นักวิชาการประวัติศาสตร์กล่าวว่า หงส์มีอานุภาพเหนือมังกร

พระเจ้าถังเกาจงหลังจากรู้ว่าตนเองไม่สามารถบริหารบ้านเมืองได้อย่างดีเท่าภรรยาของตนถึงแม้จะอยากขัดขึ้นแต่ก็ไม่เป็นผลเพราะ ในช่วงหลังนั้น พระนางบูเช็กเทียนได้ทำการฆ่าบรรดาสาวที่เข้ามาใกล้พระเจ้าถังเกาจงจนเสียหายไม่เว้นแม้แต่ญาติของตนเอง พระเจ้าถังเกาจงผู้อ่อนแอทั้งในเรื่องของสุขภาพและจิตใจไม่สามารถมีพลังกำลังที่จะแข็งข้อให้กับพระนางบูเช็กเทียนซึ่งตอนนี้เปรียบเสมือนผู้ปกครองที่แท้จริงหากเสียแต่ไม่ได้ออกมาบังคับลังก์ในที่ประชุมและภายในปีคริสต์ศักราช 655 ถึง 659 เป็นระยะเวลาทั้งหมด 4 ปีพระนางบูเช็กเทียนก็สามารถจัดระบบระเบียบราชสำนักใหม่ตามที่ตนปรารถนาได้สำเร็จ ความอ่อนแอของพระเจ้าถังเกาจงถือเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้บูเช็กเทียนมีโอกาสที่จะใช้ความรู้ความสามารถของตนออกมาได้อย่างเต็มที่ การไม่มีปากเสียงทำให้พระนางสามารถครอบคลุมนทุกระบบของการจัดการดังกล่าวได้อย่างครบถ้วน และหลังจากนั้น ไม่นานนักความอ่อนแอทั้งในด้านของสุขภาพและจิตใจที่หาความสุขไม่ได้กับโรคที่รุมเร้าก็ทำให้พระเจ้าถังเกาจงสวรรคตและบูเช็กเทียนก็เป็นผู้ดูแลจัดการระบบบ้านเมืองเสียเองจนกระทั่งองค์รัชทายาทได้ขึ้นสู่อำนาจเป็นต้นมา

2. วิถีอำนาจของพระนางบูเช็กเทียนและผลกระทบทั้งข้อดีและเสียจากการใช้นโยบายการปกครองของพระนางบูเช็กเทียน

2.1 วิถีแห่งอำนาจของพระนางบูเช็กเทียน

เริ่มแรกพระนางบูเช็กเทียนเข้าสู่วังในตำแหน่งสนมพร้อมกับได้รับการศึกษาทำให้พระนางมีความรู้คิดตัวเมื่ออายุ 14 ปีก็ได้เข้าสู่วังอย่างเต็มตัวในตำแหน่งเลขานุการทำให้พระนางได้รับความรู้เพิ่มเติมมากยิ่งขึ้น ก่อนจะเข้าสู่ยุคเปลี่ยนผ่านอำนาจเข้าสู่สมัยของพระเจ้าถังไท่จง พระนางจึงได้รับตำแหน่งไฉเหริน ด้วยนิสัยอันเด็ดเดี่ยวของพระนางทำให้พระเจ้าถังไท่จงรู้สึกประทับใจในตัวพระนาง และหลังจากการสวรรคตของพระเจ้าถังไท่จง บูเช็กเทียนเองก็ต้องไปบวชชีเนื่องจากเป็นกฏของทางราชสำนัก ส่วนพระจักรพรรดิถังเกาจงได้สมรสกับมเหสีหวางและมเหสีหวางนี่เองที่เป็นผู้ชักนำพระนางบูเช็กเทียนกลับเข้ามาสู่ตำแหน่งในวังเนื่องจากความขัดแย้งของตนกับสนมเซียว พระมเหสีถึงเห็นถึงความชอบพอกันของพระจักรพรรดิถังเกาจงกับพระนางบูเช็กเทียนจึงชักชวนพระนางกลับเข้ามาสู่ในวังและพระนางบูเช็กเทียนได้ถูกแต่งตั้งเป็น เจาหยี ซึ่งมีตำแหน่งสูงสุดในสนม 9 ชั้น ตำแหน่งดังกล่าวเป็นอีกหนึ่งวิถีหรือจุดแรกเริ่มของอำนาจของพระนาง พระนางบูเช็กเทียนเริ่มมีอำนาจในการบริหารราชการเป็นอย่างมากบวกกับพระจักรพรรดิถังเกาจงเป็นผู้ที่มีสุขภาพร่างกายอ่อนแอตั้งนั้นเองพระนางบูเช็กเทียนจึงเริ่มเข้ามามีบทบาทในการบริหารการบ้านการเมืองมากยิ่งขึ้น และต่อมาไม่นานพระนางก็ไม่ได้ทำให้พระมเหสีหวางผิดหวังพระจักรพรรดิถังเกาจงหลงในตัวพระนางบูเช็กเทียนจนลืมสนมเซียวไปสนิทจนกระทั่งกำเนิดโอรสให้พระจักรพรรดิถังเกาจงพระนามว่า หลีหิงและอีกพระองค์ในต่อมาไม่นานพระนามว่า หลีเสียน แต่โอรสทั้งสองก็ไม่ได้รับการแต่งตั้งแต่เนื่องจากมีองครักษ์ทายาทในตำแหน่งต่างๆอยู่ก่อนหน้าแล้วและด้วยจังหวะนี้พระนางบูเช็กเทียนก็เริ่มทำการกำจัดพระมเหสีหวางและสนมเซียว โดยการใส่ร้ายว่าเป็นผู้ฆ่าธิดาของตนซึ่งข้อพิพาทดังกล่าวไม่ได้เป็นที่แน่ชัดว่าใครเป็นผู้ฆ่าบางกรณีบางสำนักกล่าวว่าพระนางบูเช็กเทียนเป็นผู้ฆ่าธิดาของตนเองและใส่ร้ายพระมเหสีหวางว่าเป็นผู้ฆ่าแต่อย่างไรก็ตาม พระจักรพรรดิถังเกาจงได้ปลดพระมเหสีหวางและสนมเซียวก่อนจะถูกขับไล่และในสุดท้ายพระนางบูเช็กเทียนก็ได้สั่งให้สังหารทั้งสองคนแบบเงียบเชียบและ โหดร้ายก่อนพระนางบูเช็กเทียนจะถูกแต่งตั้งขึ้นสู่ตำแหน่งฮ่องเฮา

เส้นทางของบูเช็กเทียนจากไฉเหรินสู่เจาหยีที่ต้องแลกด้วยเลือดและกลยุทธมากมายคือการก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งฮ่องเฮา แต่อย่างไรก็ตามบูเช็กเทียนได้มีบทบาทตั้งแต่ในสมัยดำรงตำแหน่งเจาหยีใน

การบริหารราชการแผ่นดินร่วมกับพระเจ้าถังเกาจงอย่างที่ได้อีกกล่าวไปก่อนหน้านี้ พระนางได้พิสูจน์
 อย่างเป็นรูปธรรมว่าพระนางนั้นมีความรู้ความสามารถในการขับเคลื่อนบ้านเมืองโดยพิสูจน์จาก
 ผลงานชิ้นเยี่ยมไม่ได้เป็นเพียงนางสนมตามปกติ ในขณะที่พระนางก็ได้เริ่มสร้างผลงานบริหาร
 บ้านเมืองนั้น พระนางก็ได้เริ่มสะสมกำลัง สะสมผู้คนภายใต้บังคับบัญชาที่สามารถรองรับและสนอง
 แนวทางนโยบายของพระนางเองได้อย่างเต็มที่ ความชำนาญดังกล่าวที่ถูกสะสมมาตั้งแต่อายุ 14 ปีก็
 ปล่อยให้พระนางสามารถก้าวขึ้นสู่อำนาจได้อย่างไม่ยากนัก เริ่มจากเป็นเครื่องมือของพระมเหสีหวางใน
 การกำจัดสนมเซียว จนกระทั่งย้อนกลับมาจัดการกับพระมเหสีหวางและเริ่มจากการเป็นมือไม้ให้พระ
 เจ้าถังเกาจงจนกระทั่งสะสมกำลังสร้างโอกาสให้กับตนเอง จนในที่สุดอำนาจทางการเมือง อำนาจการ
 บริหารก็ตกอยู่ในกำมือของบูเช็กเทียนอย่างเต็มที่ แม้แต่พระเจ้าถังเกาจงเองก็ต้องขอความช่วยเหลือ
 จากพระนางและเมื่อถึงเวลาอันเหมาะสมพระนางบูเช็กเทียนก็ได้เลื่อนตำแหน่งตนเองสู่ตำแหน่ง
 จักรพรรดินี ในวันที่ 5 กุมภาพันธ์ คริสต์ศักราช 684 โดยไม่สนรัชทายาทหรือลูกของตนเอง

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าในสมัยพระเจ้าถังไท่จงพระนางมีตำแหน่งสูงสุดคือเจ้ายี่หรือสนมโท รัช
 สมัยของพระเจ้าถังเกาจงได้เลื่อนตำแหน่งเป็นสองเฮา รัชสมัยพระเจ้าถังจงจงมีตำแหน่งไทเฮา และ
 หลังจากพระนางบูเช็กเทียนได้รวบอำนาจการปกครองและสถาปนาตนเองขึ้นเป็นจักรพรรดินี เปลี่ยน
 ราชวงศ์เป็นราชวงศ์โจว ครองราชย์ประมาณ 15 ปีและถูกบังคับให้สละราชบัลลังก์คืนให้พระเจ้าถังจง
 จงใช้ราชวงศ์ถังตามเดิม พระนางบูเช็กเทียนสวรรคตเมื่อพระชนม์ 86 พรรษาในปีคริสตศักราช 705
 รวมเวลาอยู่ในวังหลวงทั้งหมด 69 ปี ประมาณการว่าตลอดชีวิตของพระนางบูเช็กเทียนได้ฆ่าคนไป
 เป็นจำนวน ญาติใกล้ชิด 23 คน พระราชวงศ์ถึง 50 คน ขุนนางชั้นผู้ใหญ่ทั้งขุนบู้ 36 คน รวมทั้งหมด
 109 คน และผู้เกี่ยวข้องกับคนเหล่านี้ถูกฆ่าตายอีกจำนวนนับไม่ถ้วน

2.2 ผลกระทบข้อดีจากการใช้นโยบายการปกครองของพระนางบูเช็กเทียน

หลังจากที่พระนางบูเช็กเทียนได้เป็นจักรพรรดินี พระนางได้สร้างประโยชน์มากมายแก่คนจีนและแผ่นดินจีน ในยุคที่พระนางปกครองถือว่าเป็นยุคที่รุ่งเรืองที่สุดของราชวงศ์ถัง นโยบายที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของประเทศจีนมีหลากหลายด้าน การเจริญสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศ ส่งเสริมชนชั้นเกษตรกร ศาสนา สิทธิของสตรีเพศและความเท่าเทียมกันของประชาชนในสังคม การศึกษาและรวมถึงในด้านของศิลปะและวรรณกรรม

2.2.1 การเจริญสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ

พระนางใช้กลยุทธ์ที่ชาญฉลาดอย่างมากในการสานสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศพระนางสามารถโน้มน้าวใจให้หลายประเทศยอมขึ้นกับแผ่นดินจีนในสมัยราชวงศ์ถังอิทธิพลทางการเมืองแผ่กว้างไปถึงอ่าวเปอร์เซีย พร้อมกับปฏิรูประบบราชการหลากหลายอย่างให้ก้าวล้ำนำยุคที่ผ่านมา ถึงแม้ว่าในช่วง ค.ศ.696 กลุ่มกองกำลังซิดานที่มีอิทธิพลในทางตอนเหนือของประเทศก่อกบฏต่อต้านราชวงศ์โจว ในขณะเดียวกันกลุ่มชนทิวิวตะวันออกก็ได้เข้าร่วมสงครามเพื่อต่อต้านทั้งอำนาจจากราชวงศ์โจวและกลุ่มชนชาวซิดานและสามารถเอาชนะกองทัพซิดานไปได้ทำให้หลี่จิ้นจงผู้นำกลุ่มชาวซิดานเสียชีวิต ภายหลังเกิดสงครามระหว่างราชวงศ์โจวและกลุ่มชาวซิดานอยู่หลายครั้งจนทำให้กองทัพราชวงศ์โจวเสียเปรียบด้วยการที่ได้รับความพ่ายแพ้หลายครั้งเช่นกันบูเช็กเทียนจึงใช้นโยบายเพื่อบรรเทาเหตุการณ์ดังกล่าวโดยการเจริญสัมพันธไมตรีกับกลุ่มชนทิวิวตะวันออก ถึงแม้ว่าการเจริญสัมพันธไมตรีคราวนี้จะทำให้ราชวงศ์โจวสูญเสียผลประโยชน์และทรัพย์สินในมูลค่าที่สูงมาก อาทิเช่น เมล็ดพันธุ์ ผ้าไหม อุปกรณ์ใช้สอย เหล็กกล้าและรวมถึงการส่งตัวชาวทิวิวที่ถูกส่งมายังอาณาจักรโจวอยู่อีกด้วย แต่ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้อาณาจักรโจวได้รับการช่วยเหลือจากชาวทิวิวและทำให้กลุ่มชาวซิดานไม่สามารถเข้ามารุกรานอาณาจักรโจวได้อีกต่อไป

ในด้านของการเจริญสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศในด้านการค้าขายด้วยบูเช็กเทียนเกิดในตระกูลอู๋ซึ่งเป็นตระกูลพ่อค้า บูเช็กเทียนจึงมีนโยบายส่งเสริมการเจริญสัมพันธไมตรีในด้านค้าขายกับนานาประเทศส่งเสริมให้เกษตรกรและกลุ่มชนชั้นพ่อค้าได้มีโอกาสส่ง ผ้าไหม อุปกรณ์ต่างๆ ให้กับต่างประเทศทำให้เศรษฐกิจในยุคของพระนางนั้นเจริญเติบโตรวดเร็วไปมากเมื่อเปรียบเทียบกับราชวงศ์อื่นๆในประเทศ ไม่เพียงแต่ด้านการค้าการแลกเปลี่ยนทางด้านวัฒนธรรมถือเป็นอีกหนึ่งด้านที่ทำให้ราชวงศ์ถังภายใต้การปกครองของพระนางกลายเป็นยุคที่ถูกสถาปนาว่าเป็นยุคทองของประเทศ

จีนทั้งในด้านของ สถาปัตยกรรม วรรณกรรม อื่นๆ ถือว่าการเจริญสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศภายใต้ การปกครองของบูเช็กเทียนสามารถพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศจีนพัฒนาไปในทางที่ดีมากยิ่งขึ้น การขยายความสัมพันธ์ของประเทศจีนต่อประเทศต่างๆ ทำให้อาณาจักรของประเทศจีนแผ่ขยายออกเป็นวง กว้างอย่างไม่เคยมีมาก่อน เขตและดินแดนของอาณาจักรประเทศจีนแผ่ขยายออกไปถึงบริเวณทวีป เอเชียกลาง รวมถึงการครอบครองพื้นที่แถบคาบสมุทรเกาหลีเหนือตอนบนอีกด้วย

2.2.2 เกษตรกร

ในด้านของการเกษตรกรรมพระนางประกาศหลักการปกครอง 12 ประการซึ่งถือว่าเป็น หลักการปกครองที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชนในชนชั้นเกษตรเป็นอย่างมาก ในข้อแรกได้ส่งเสริมการ ทำไร่ไถนาปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ลดภาษีอากรและการเกณฑ์แรงงาน ยกเลิกภาษีอากรและการเกณฑ์ แรงงานทั้งหมดในเขตชานเมืองหลวงฉางอาน 3 แห่งคือ ทางเหนือ ทางตะวันออกและทางตะวันตก ให้ มีการประหยัดค่าใช้จ่าย นอกเหนือจากนั้นยังมีการสร้างงานและส่งเสริมอาชีพให้แก่ประชาชนทุกภาค ส่วนของประเทศอีกด้วย ส่งผลให้ประชากรทุกภาคส่วนมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดีมากยิ่งขึ้น

2.2.3 ศาสนา

ในด้านของศาสนาถึงแม้ว่าประเทศจีนในยุคนั้นจะถือว่าลัทธิเต๋าเป็นศาสนาหลักประจำชาติ แต่บูเช็กเทียนกลับให้ความสำคัญอย่างมากกับศาสนาพุทธจนจัดให้มีการสร้างวัดและประติมากรรมใน ถ้ำ เช่น ผาหลงเหมิน จนกล่าวได้ว่าศาสนาพุทธได้รับการพัฒนาอย่างสูงสุดในยุคของบูเช็กเทียน

กล่าวได้ว่าหลังจากพระนางได้ศึกษาพระพุทธศาสนาตามหลักนิกายเซนแล้ว ทำให้บูเช็กเทียน เกิดความเลื่อมใสอย่างมั่นคงต่อพุทธศาสนา ได้แนะนำให้ขุนนางชั้นผู้ใหญ่ให้ไปศึกษาธรรมเพื่อนำมา ปรับปรุงการปกครองเพื่อให้บ้านเมืองได้พัฒนาและร่มเย็นเป็นสุข ถึงขั้นในปีเสินหลงที่ 115 คำบูเช็ก เทียนและพระมหาจักรพรรดิถังเกาจง ได้มีพระราชโองการนิมนต์พระธรรมอาจารย์ฮู่เหิงแห่งทักษิณ เพื่อให้ความรู้ในด้านศาสนาพุทธที่พระราชวัง ยิ่งไปกว่านั้นความเลื่อมใสของบูเช็กเทียนที่มีต่อศาสนา พุทธชัดเจนมากยิ่งขึ้นเมื่อ พระมหาดาวสยาม วชิรปัญโญระบู้ว่า บูเช็กเทียนนั้นนับถือศาสนาพุทธมา ตั้งแต่ยังเป็นเด็ก มารดาของบูเช็กเทียนเคร่งครัดในศาสนาพุทธมากและมักจะพาบูเช็กเทียนไปวัดเพื่อ ทำบุญอยู่บ่อยๆ จนเมื่อได้ดำรงอยู่ในตำแหน่งกษัตริย์ทำให้พระนางจึงได้ให้การสนับสนุน พระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี อีกเหตุผลสำคัญอย่างหนึ่งในการสนับสนุนศาสนาพุทธของบูเช็กเทียนคือ ขงจื้อนั้น ไม่ยอมรับสตรีขึ้นมาเป็นใหญ่ได้ บูเช็กเทียนจึงเห็นว่ามีเพียงศาสนาพุทธเพียงเท่านั้นที่จะ

สนับสนุนสตรีให้มีอำนาจที่ชอบธรรมบนบัลลังก์ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้พระนางได้รับการต่อต้านอย่างมากจากผู้ที่น่าเชื่อถือและด้วยเหตุนี้ทำให้เมื่อพระนางมีศักยภาพที่จะสนับสนุนศาสนาพุทธ ภายใต้การปกครองของบูเช็กเทียนจึงปกป้องศาสนาพุทธและเชิดชูให้ต่างจากศาสนาอื่น ๆ อาทิเช่น ศาสนาคริสต์ ขงจื้อและเต๋า รวมถึงศาสนาอิสลามด้วย ต่อมาบูเช็กเทียนได้ทำการสร้างวัดในทุกรัฐของประเทศและยกเลิกคำสั่งของถังไท่จงที่ให้เต๋าเท่าเทียมกับศาสนาพุทธ โดยให้ศาสนาพุทธเหนือกว่าและสถาปนาให้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำอาณาจักรต้าถัง ดังนั้นจึงทำให้ศาสนาพุทธได้รับการศึกษาและเผยแพร่ออกไปมากยิ่งขึ้น

2.2.4 สิทธิของสตรีและความเท่าเทียมทางสังคม

ในยุคสมัยของบูเช็กเทียนถือว่าเป็นสังคมศักดินาที่ยกย่องเพศชาย คูแกลนเพศหญิง การที่บูเช็กเทียนถือตนยิ่งใหญ่ในการเข้ามาดำรงตำแหน่งกษัตริย์ถือเป็นเรื่องปกติที่ประชาชนแต่ละชนชั้นจะไม่เห็นด้วยกับการกระทำดังกล่าว อย่างที่ทราบกันดีว่าบูเช็กเทียนสนับสนุนทุกด้านในการที่จะส่งเสริมให้เล็งเห็นถึงศักยภาพของสตรีที่มีความเท่าเทียมกันกับบุรุษ ถึงแม้ว่าจะขัดกับหลักทางด้านความเชื่อของประชาชนส่วนใหญ่ในสมัยนั้น อย่างเช่นในกฎบัญญัติ 12 ประการก็มีการกล่าวไว้ถึงสิทธิของสตรีและความเท่าเทียมกันของบุคคลในสังคม การมีบทบาทของสตรีก็มีมากยิ่งขึ้นอย่างเช่นในการไว้อาลัยเมื่อมารดาเสียชีวิตซึ่งโดยปกติจะไม่มีการไว้อาลัยให้แก่มารดาเมื่อเสียชีวิตมีเพียงแค่การไว้อาลัยให้บิดาเท่านั้นไม่เพียงแต่ในแง่ของคนในครอบครัวที่บูเช็กเทียนให้ความสนใจ แต่ในแง่ของการดำรงตำแหน่งกษัตริย์ที่บุรุษสามารถมีนางสนมได้ บูเช็กเทียนเห็นว่าการดำรงตำแหน่งของตนตำแหน่งนายสนมก็ถือว่าเป็นส่วนที่ทำให้นักวิชาการและนักประวัติศาสตร์ในประเทศจีน โจมตีและไม่เห็นด้วยอย่างมาก

ถึงการบัญญัติเปิดให้มีการแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง การตัดสินใจเต็มไปด้วยความยุติธรรมอย่างมากเนื่องจากการปกครองของพระนางนั้นล้วนเต็มไปด้วยความเด็ดขาด มั่นคง การจับตัวคนทำผิดมาลงโทษนั้นโทษหนักหนา การลงโทษตามกฎหมายบัญญัติต่างๆทำให้ผู้คนเกรงกลัวในการทำผิดมากยิ่งขึ้น และยิ่งกว่านั้นเพราะเปิดโอกาสให้มีผู้จดหมายร้องทุกข์เพื่อให้ประชาชนสามารถเขียนบอกได้ว่าถูกเอารัดเอาเปรียบจากใครคนไหนทำให้การปกครองนั้นทั่วถึงประชาชนระดับล่างและทุกชนชั้น อีกทั้งยังเป็นแนวทางที่ดีในการรับเอาข่าวสารจากประชาชนว่ามีใครคิดไม่ซื่อสัตย์ต่อราชวงศ์เพื่อพระนางจะได้สามารถจัดการได้ทันทั่วทั้งทำให้บ้านเมืองนั้นสงบสุข

2.2.5 การศึกษา

นโยบายด้านของศึกษาภายใต้การปกครองของบูเช็กเทียนยึดหลักตามความเชื่อของขงจื้อและ เต๋าใส่ใจในด้านของการศึกษาเพราะเชื่อว่าการศึกษาคือพื้นฐานที่ดีของมนุษย์ไม่จำกัดชนชั้นเมื่อ ประชาชนมีความรู้ก็สามารถจัดการและช่วยเหลือเป็นกำลังสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ พระนางเปิด โอกาสให้สามัญชนทุกระดับมาสอบคัดเลือกเข้ารับราชการโดยไม่มีการจำกัดชนชั้นวรรณะ ในรัชสมัย พระเจ้าถังไท่จงการคัดเลือกคนเข้ารับราชการให้เลือกคนจากชนชั้นที่มีวรรณะสูงในแซ่ตระกูล 293 แซ่ นอกเหนือจากนี้ไม่มีสิทธิ์สอบซึ่งในสมัยนั้นตระกูลของบูเช็กเทียนไม่ได้อยู่ในจำนวนตระกูลที่ สามารถเข้ารับการสอบได้เช่นกัน บูเช็กเทียนสั่งยกเลิกกฎดังกล่าวเพราะเห็นว่าไม่เป็นธรรม ให้จัดการ สอบตั้งแต่ระดับหมู่บ้านชนบทห่างไกลตามลำดับขึ้นมา จนเมื่อมาสอบที่ท้องพระโรงพระนางก็ได้มา เข้าคุมสอบด้วยตนเองเพื่อให้เกิดความยุติธรรมมากที่สุด พระนางเปิดโอกาสให้มีการสอบ จอหงวนมู่ ซึ่งในประวัติศาสตร์จีนนั้นเป็นครั้งแรกการกระทำของพระนางดังกล่าวส่งผลให้ประชาชนมีความอยู่ ดีกินดีที่มากขึ้น เพราะการกระจายตำแหน่งให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ ถึงแม้ว่า การกระทำดังกล่าวของพระนางจะส่งผลให้คณะขุนนางผู้มีอิทธิพลรวมหัวกันจะจัดตั้งรัฐประหาร ก็ปรากฏว่าถูกปราบปรามได้สงบลงอย่างรวดเร็วเพราะประชาชนไม่ได้ให้การสนับสนุนและตาม หลักการบัญญัติ 12 ประการแม้จะอยู่ในฐานะเจ้านายและขุนนางทั้งหลายจำเป็นต้องอ่านหนังสือ “เต๋า เต๋อจิง” ของเล่าจื้อนอกจากนั้นในยุคของพระเจ้าถังเสียนจงขุนนางและผู้รู้มักปราชญ์เกือบทั้งหมด ได้รับการอบรมมาจากในยุคของพระนางทั้งสิ้น

2.2.6 ศิลปะและวรรณกรรม

ในด้านการสร้างผลงานต่างๆในด้านศิลปะถือว่าพระนางมีส่วนสำคัญอย่างมาก ทั้งในด้าน สถาปัตยกรรม ที่มาจากการสร้างวัดในทงกวมณฑลเพื่อเชิดชูศาสนาพุทธเกิดให้เป็นผลงานทางด้านศิลปะ ชั้นดีเพราะในแต่ละวัดที่พระนางมีคำสั่งให้สร้างนั้น ได้รับการตกแต่งและดูแลอย่างดีนอกจากนี้ยังมี การสร้างพระพุทธรูปหลายรูปแบบ อาทิเช่น พระศรีอริยเมตไตรย และในด้านของผลงานด้าน วรรณกรรม ตั้งแต่ในสมัยที่พระนางยังเป็นไฉเหรินได้มีโอกาสได้มีหน้าที่รับผิดชอบในห้องสมุดของ พระราชวังทำให้ได้มีโอกาสในการเรียนรู้บทกลอน อีกทั้งบูเช็กเทียนยังเป็นนักเจ้าบทเจ้ากลอนชั้น เยี่ยม เห็นได้ชัดเจนจากการเกี่ยวพระถังเกาจงในสมัยที่ยังคงอยู่ในตำแหน่งรัชทายาทด้วยบทกลอนสอง แง่สองغام แต่บ้างก็กล่าวว่าวรรณกรรมที่เขียนขึ้นในยุคของบูเช็กเทียนนั้นเป็นเพียงวรรณกรรมที่ ประพันธ์ขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างอำนาจของพระนางเพียงเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามแต่

เห็นได้อย่างชัดเจนจากนโยบายการส่งเสริมนักเขียนและผลงานทางด้านศิลปะต่างๆที่เป็นตัวบ่งบอกได้
ชัดเจนว่าในยุคของบูเช็กเทียนการพัฒนาทางด้านศิลปะถือว่าได้รับความสำคัญอย่างมากในระดับหนึ่ง

ในฐานะที่พระนางเป็นผู้หญิงและมีหน้าที่ปกครองบ้านเมืองซึ่งขัดต่อหลักความเชื่อในยุคสมัย
นั้น เกือบทั้งชีวิตของพระนางต้องสู้รบใช้หลากหลายวิธีการและกลยุทธ์กับขุนนางผู้ดีเก่ามาโดยตลอด
ซึ่งสามารถเห็นได้อย่างชัดเจนว่าการที่บูเช็กเทียนได้รับชัยชนะและสามารถขึ้นมาเป็นกษัตริย์ทำหน้าที่
ปกครองราชวงศ์ ถ้าปราศจากการสนับสนุนของมวลประชาชนแล้วนั้นพระนางบูเช็กเทียนก็ไม่สามารถ
ห้ยัคขึ้นในฐานะจักรพรรดินีได้อย่างยาวนานเช่นนี้

2.3 ผลกระทบข้อเสียจากการใช้นโยบายการปกครองของพระนางบูเช็กเทียน

ในด้านของนโยบายที่ส่งผลเสียต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนเนื่องจากบูเช็กเทียนเป็นสตรี ซึ่งแปลว่าไม่ได้เป็นสิ่งที่ง่ายเลยกับการตั้งดำรงตำแหน่งกษัตริย์ท่ามกลางความขัดแย้งในด้านความคิดที่มีต่อตัวพระนางเองของประชาชนและขุนนางในพระราชวังบูเช็กเทียนเองจึงต้องสร้างความมั่นคงให้กับตนเองโดยการสร้างความน่าเกรงขามให้แฝงอยู่ในการปกครองของตนเอง แต่เมื่อดำรงตำแหน่งและมีศักยภาพบูเช็กเทียนผลอใช้ไปในทางที่ผิดเช่นการฟุ่มเฟือยงบประมาณมากเกินไป

2.3.1 ความโหดเหี้ยมในการปกครอง

พระนางจะต้องทำให้ระบบหรือโครงสร้างของพระนางมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้นจำเป็นต้องใช้คนที่มีความเหี้ยมโหดและในความเหี้ยมโหด บางทีก็เต็มไปด้วยความร้ายกาจในด้านของความคิด เห็นได้ชัดเจนจากการล้างบางของคณะขุนนางผู้ดีเก่าที่ทำตัวเป็นปรปักษ์ต่อพระนาง มีคำพูดที่ว่า “อยู่ข้างฉันคืออำนาจราชศักดิ์ อยู่ตรงข้ามก็คือความตาย” อุ้งเชิงสือกับไหลจิ้นเงินทั้งสองคนถือเป็นลูกน้องคนสำคัญของพระนาง ทั้งคู่มีหน้าที่คอยไล่เก็บกวาดผู้คนตามที่พระนางต้องการ เช่นคณะขุนนางตั้งแต่ในสมัยของพระเจ้าถังไท่จง ซึ่งคณะคนเหล่านั้นล้วนแล้วแต่มีความคิดที่ขัดแย้งกับพระนางบูเช็กเทียน และแสดงตัวไม่สนับสนุนพระนางอย่างชัดเจน การที่จะกำจัดขุนนางดังกล่าวไม่ได้เป็นเรื่องง่ายต้องอาศัยการใส่ร้ายป้ายสี ทั้งสองคนก็ทำได้ยอดเยี่ยมสร้างความทุกข์ร้อนให้กับเหล่าบรรดาขุนนางอย่างมาก ไม่เพียงแต่เท่านั้นภายในครอบครัวของขุนนางบางคนก็ได้รับความเดือดร้อนไปด้วย บ้างก็ล้มตายแต่ในส่วนใหญ่ของคนเก่าคนแก่ที่เปี่ยมไปด้วยความรู้พระนางจะไม่ฆ่าแต่จะใช้วิธีการอพยพให้ไปสู่วิวเมืองที่มีความกันดารและห่างไกลจากเมืองหลวงทั้งครอบครัว สร้างความเดือดร้อนให้แก่คนเหล่านั้นเป็นจำนวนมาก การที่เลือกใช้การอพยพเนื่องจากในตอนสุดท้ายพระนางก็รู้อยู่แก่ใจว่าคนเหล่านั้นสามารถพึ่งพาในการช่วยกันบริหารบ้านเมืองได้ จึงทำการเรียกตัวกลับสู่วิวหลวงเพื่อรับใช้ราชสำนักในตอนที่พระนางสามารถรวบรวมอำนาจกษัตริย์ได้อย่างเรียบร้อยและปล่อยให้อุ้งเชิงสือกับไหลจิ้นเงินเผชิญชะตากรรมถูกสังกรรมประชาทัณฑ์โดยที่พระนางไม่ต้องลงมือกระทำอะไรเลย การก้าวขึ้นสู่อำนาจการปรับเปลี่ยนแบบแผนกฎหมายตามใจพระนางเพื่อจุดประสงค์ของการก้าวขึ้นสู่อำนาจถือเป็นอีกหนึ่งผลกระทบที่ส่งผลต่อประชาชนหลากหลายคน

2.3.2 ความฟุ่มเฟือย

ในเรื่องของการฟุ่มเฟือยพระคลังของวังก็เป็นอีกหนึ่งเรื่องซึ่งในบางครั้งก็ต้องเก็บภาษีประชาชนในส่วนนี้เพิ่ม ในสมัยของพระเจ้าถังเกาจงปีคริสต์ศักราชที่ 666 บูเช็กเทียนปรารถนาให้มีพิธีฟงชานซึ่งจะถูกจัดขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองแก่กษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่เพียงเท่านั้นเพราะต้องใช้เงินจำนวนมากพิธีดังกล่าวต้องเดินทางหลายเดือนเพื่อไปทำการสักการะภูเขาศักดิ์สิทธิ์ ทำให้ประชาชนบางส่วนเกิดความไม่พอใจเนื่องจากสภาพการเป็นอยู่ในช่วงนั้นยังไม่ได้ดีมากนัก และหลังจากการขึ้นครองราชย์ของพระนางในช่วงหลังได้พบกับพระรูปหนึ่งทำให้พระนางสร้างวัดประจำตระกูลขึ้นเป็นจำนวนมาก ไม่รวมกับให้มีการเปลี่ยนชื่อราชวงศ์และชื่อกษัตริย์ของตนตามความเชื่ออยู่เสมอ การสร้างวัดในแต่ละครั้งถือว่าใช้ค่าใช้จ่ายจำนวนมากส่งผลกระทบต่อเงินในท้องพระคลัง และการย้ายเมืองหลวงบางตำรากล่าวว่าพระนางประสงค์ที่จะย้ายเพราะเหตุผลส่วนพระองค์ บางตำรากล่าวว่าเพราะพระราชวังเก่ามีวิญญูณของพระมเหสีหวางและสนมเซียวตามหลอกหลอนพระนางจึงประสงค์ที่จะให้ย้ายเมืองหลวงมาที่โล่หยางและทำการสร้างพระราชวังที่ใหญ่และหรูหรากว่าเดิมมาก ซึ่งก็คือเป็นการฟุ่มเฟือยที่เกิดจากนโยบายและพระราชประสงค์ของบูเช็กเทียนทั้งสิ้น

ในช่วงปีคริสต์ศักราชที่ 644ถึง666 พระนางมีความเลื่อมใสในพุทธศาสนาตั้งแต่เด็ก จึงมีการสั่งให้จัดตั้งวัดหลากหลายแห่ง อีกทั้งธรรมเนียมของศาสนาขงจื้อนั้นไม่สามารถยอมรับสตรีขึ้นมาเป็นใหญ่ได้แต่พุทธศาสนาสอนให้มีความเท่าเทียมกันของแต่ละคนไม่จำกัดเพศดังนั้นพระนางจึงเร่งสนับสนุนพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก สร้างวัดทุกมณฑลยกเลิกลำสั่งของพระเจ้าถังไท่จงที่ให้ศาสนาเท่าเทียมกับศาสนาพุทธและแต่งตั้งศาสนาพุทธให้เหนือกว่าและประกาศให้พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำอาณาจักรต้าถัง นโยบายดังกล่าวจึงก่อให้เกิดการขัดแย้งกันมากมายระหว่างศาสนาอื่น ๆ ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งของประชาชนในแต่ละศาสนา รวมถึงข้าราชการในวังที่ยังมีความคิดที่ขัดแย้งต่อพระนางมากขึ้นอีกด้วย

3. นำเสนอศักยภาพของสตรีในสังคมที่มีบุรุษเป็นใหญ่

ความเชื่อในเรื่องของบุรุษเป็นใหญ่กว่าสตรีในยุคนั้นที่เป็นเรื่องที่เคร่งครัดอย่างมาก นักประวัติศาสตร์หลายคนในปัจจุบันยังไม่เห็นด้วยกับพระนางบูเช็กเทียนที่ปฏิวัติราชวงศ์และดำรงตำแหน่งจักรพรรดิซึ่งเป็นตำแหน่งสูงสุดของจีน บางคนกล่าวว่าราชวงศ์โจวนั้นไม่ถือเป็นราชวงศ์ ถือว่าเป็นราชวงศ์วงศ์ตัวเมียหรือนางแพศยา เนื่องจากการกระทำของพระนางขัดต่อความเชื่อขงจื้อทำให้มีคนออกมาต่อต้านการกระทำดังกล่าวมากมาย

ในความเชื่อนั้นกล่าวว่า การเป็นผู้หญิงเปรียบเสมือนถูกพันธนาการไว้ด้วยโซ่ตรวน 3 โซ่ตรวน ที่มากความสำคัญ เมื่อเด็กอยู่ในการควบคุมของบิดามารดา เติบโตออกเรือนอยู่ในความควบคุมของสามี แต่ชราก็อยู่ในความดูแลของบุตร แต่พระนางบูเช็กเทียนไม่ได้ปฏิบัติตามความเชื่อดังกล่าวเลย พระนางบูเช็กเทียนอาศัยความเข้าใจในโครงสร้างของเรื่องการบริหาร เรื่องการเมืองมาเป็นประโยชน์ ทั้งระดับราชสำนักและระดับประเทศ พระนางสามารถใช้ความขัดแย้งที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ พระนางปรับโครงสร้างใหม่ในระบบทั้งในแง่ของการสร้างคุณธรรมอย่างใหม่ ขณะเดียวกันก็ได้สร้างในแง่ของการบริหารผ่านสายตาแนวคิดของผู้หญิงขึ้นมาใหม่อีกด้วย ไซ่เสนห่าให้เป็นประโยชน์ บางครั้งก็ใช้จุดอ่อนจากความต้องการอำนาจของผู้คนให้เป็นประโยชน์ และส่วนที่สำคัญของพระนางคือการใช้วัฒนธรรมให้เป็นประโยชน์ความเชื่อในแง่ของขงจื้อถือเป็นอุปสรรคชิ้นใหญ่ที่มีต่อการก้าวสู่อำนาจ พระนางจึงเลือกพระพุทธศาสนาเนื่องจากพระพุทธศาสนาให้โอกาสแก่ผู้หญิงอย่างสูงจึงทำให้พระนางสามารถหยัดยื้อได้มั่นคงยิ่งขึ้น ต้องถือว่าศักยภาพของพระนางบูเช็กเทียนนั้นสูงมากนอกจากจะสามารถขึ้นสู่อำนาจสูงสุดของประเทศได้แล้วยังสามารถรักษาอำนาจไว้ได้อย่างยืนยาว ตลอด 80 ปีของพระนางได้พิสูจน์ให้เห็นว่า แรงกดดันที่เกิดขึ้นในยุคสมัยราชวงศ์ถัง ศัตรูในแง่ของการเมืองและการสร้างพื้นที่หยัดยื้อในความเป็นสตรีที่มีอำนาจเหนือกว่าชายได้

ถึงแม้ในช่วงท้ายสุดของชีวิตพระนางยังสามารถยอมรับความเป็นไปของอำนาจได้อีกด้วย การวางมือทางการเมืองถึงแม้จะเป็นการถูกยึดอำนาจหรือกล่าวคือการบังคับแต่พระนางก็ตอบรับและยินยอมแต่โดยดี ในเรื่องของราชบัลลังก์นั้นถือว่าเป็นเกมส์ทางกลายเมืองของผู้ชาย แต่พระนางบูเช็กเทียนกลับสามารถเล่นเกมดังกล่าวได้ยาวนานและมีประสิทธิภาพ ถือว่าพระนางต้องต่อสู้กับคำครหาต่าง ๆ นานา แต่ถึงอย่างไรก็ตามพระนางสามารถนำเสนอศักยภาพของผู้หญิงได้อย่างชัดเจนและสมบูรณ์แบบ

ศักยภาพของบูเช็กเทียนจะสามารถเห็นได้อย่างชัดเจนจากทฤษฎีของ อับราฮัม มาสโลว์ ใน เรื่องของทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ โดยแนวคิดของหลักการดังกล่าวจะกล่าวถึงความต้องการของมนุษย์ การมีจุดมุ่งหมายปรารถนาที่จะได้รับสิ่งที่ตนเองเชื่อว่ามีค่าและความหมายและมนุษย์นั้นเป็นสัตว์ที่มีความต้องการอยู่เสมอ เมื่อได้สิ่งใดแล้วจะแสวงหาสิ่งต่อไปเพื่อสนองความต้องการของตนให้มากยิ่งขึ้นไปอีก บูเช็กเทียนเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่อยู่ภายใต้แรงจูงใจในข้อดังกล่าว การเริ่มต้นจากเด็กสาวธรรมดาในชนชั้นครอบครัวของพ่อค้าแต่มีความรู้เพราะได้รับการศึกษาเมื่อมีความรู้ในการกำหนดจุดประสงค์ของตนในการเข้าไปสู่ในวังในตำแหน่งใดหรือสำเร็จก็ไม่ได้ทำให้บูเช็กเทียนพึงพอใจในสถานะของตน ถึงแม้ว่าจะได้รับในสิ่งที่ตนเองพอใจแล้วก็ยังพยายามแสวงหาและเรียกร้องความพอใจสิ่งอื่นๆต่อไป จนเมื่อสามารถหยั่งยืนในพระราชวังของประเทศจีนในสถานะสูงสุดของสตรีคือพระมเหสีเมื่อสิ่งที่ตนเองต้องการสามารถสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี บูเช็กเทียนกลับไม่ได้หยุดความพึงพอใจดังกล่าวไว้ พระนางกำหนดเป้าหมายเพื่อที่จะก้าวขึ้นสู่อำนาจกษัตริย์ที่สูงที่สุดและไม่เคยมีสตรีคนใดเคยกล้าที่จะคิดหรือทำมาก่อน ดังตามที่ทฤษฎีนี้กล่าวไว้ว่าความต้องการของมนุษย์นั้นคิดตัวมาตั้งแต่กำเนิดและเรียงขั้นตั้งแต่ความต้องการตั้งแต่ขั้นแรกไปยังขั้นที่สูงที่สุด โดยในขั้นตอนสุดท้ายของความ ต้องการขั้นสูงสุดมนุษย์จะใช้ศักยภาพทั้งหมดเพื่อทำทลายอุปสรรคที่ขวางทางตนเองอยู่ด้านหน้า บูเช็กเทียนก็เช่นกันในเมื่อความต้องการของตนไม่ได้เหมือนผู้หญิงคนอื่นๆ พระนางจึงใช้ศักยภาพที่มีทั้งหมดในการปฏิรูปการปกครองของบุตรของตนเองที่จะต้องรับตำแหน่งทำหน้าที่กษัตริย์แทนบิดา เป็นการมอบอำนาจกษัตริย์และแต่งตั้งตนเองในที่สุด ท่ามกลางความไม่เห็นด้วยของขุนนางน้อยใหญ่ แต่ไม่สามารถออกเสียงคัดค้านใดๆได้

ถึงอย่างไรก็ตามแม้การก้าวขึ้นสู่อำนาจของพระนางจะเป็นการแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของสตรีที่สามารถบริหารประเทศ สิ่งการในด้านของส่วนต่างๆของประเทศได้อย่างดีเยี่ยมและเฉียบขาด แต่บูเช็กเทียนก็ยังคงเป็นผู้หญิงทำให้กระบวนการทางด้านความคิดถูกปิดกั้นจากหลักการและความเชื่อในสังคมยุคนั้น จึงทำให้การก้าวขึ้นสู่อำนาจของบูเช็กเทียนมีหลากหลายเสียงวิจารณ์ในการแสดงถึงการเท่าเทียมกันของศักยภาพของชายและหญิงและมีเสียงคัดค้านอย่างมากที่จะให้ผู้หญิงเป็นผู้นำประเทศจึงทำให้บูเช็กเทียนเป็นเพียงผู้หญิงคนเดียวที่สามารถดำรงตำแหน่งกษัตริย์ของประเทศจีนได้

บทสรุป

การศึกษาเรื่องวิถีอำนาจของพระนางบูเช็กเทียน เป็นการศึกษาปัจจัยที่ทำให้พระนางบูเช็กเทียนขึ้นสู่อำนาจกษัตริย์หญิงคนเดียวของประวัติศาสตร์จีนตั้งแต่พระนางบูเช็กเทียนก้าวเข้าสู่วังหลวงในตำแหน่งไฉเหรินตั้งแต่ในสมัยของพระเจ้าถังไท่จง จนกระทั่งเมื่อพระเจ้าถังไท่จงได้สวรรคตลงจนทำให้พระนางบูเช็กเทียนต้องเปลี่ยนตำแหน่งไปสู่แม่ซีตามกฏบัญญัติของวังหลวง และกลับสู่วังหลวงในสมัยของพระเจ้าถังเกาจงในตำแหน่งที่สูงที่สุดคือมเหสีและก่อนที่จะถึงสมัยของพระเจ้าถังเจงจงในตำแหน่งไทเฮา ก่อนจะปฏิวัติและสถาปนาตนเองขึ้นสู่ตำแหน่งจักรพรรดินีจนสวรรคต

จากการศึกษาปัจจัยที่ทำให้พระนางบูเช็กเทียนก้าวขึ้นสู่อำนาจของกษัตริย์หญิงคนเดียวในประวัติศาสตร์ของจีนแล้วนั้น พบว่าปัจจัยที่ทำให้พระนางประสบความสำเร็จมีปัจจัยใหญ่ๆ ในเรื่องของความรู้ความสามารถของพระนางบูเช็กเทียนแต่เดิมที่ที่เติบโตมาในตระกูลพ่อค้าและได้รับการศึกษาไม่เหมือนกับเด็กหญิงคนอื่นๆ ในยุคสมัย อีกทั้งยังมีโอกาสได้เข้าวังหลวงตั้งแต่อายุเพียง 14 ปี ได้มีส่วนร่วมในงานบริหารบ้านเมืองในตำแหน่งเล็กน้อยแต่เป็นการสั่งสมประสบการณ์ที่ดี นอกเหนือจากนั้นบูเช็กเทียนถือเป็นผู้หญิงที่มีเสน่ห์และรู้จักใช้เสน่ห์ของตนไปในทางที่สอดคล้องกับเป้าหมายของตนเองในการมีอำนาจเหนือผู้อื่น ถึงแม้ว่าตนจะถูกส่งตัวออกไปวัดเพื่อดำรงตำแหน่งแม่ชี แต่ด้วยความเสน่ห์หาของพระเจ้าถังเกาจงที่มีต่อบูเช็กเทียน ทำให้โอกาสกลับสู่มือของพระนางบูเช็กเทียนอีกครั้ง จนเมื่อมีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการบริหารบ้านเมืองในยุคสมัยของพระเจ้าถังเกาจงซึ่งเต็มไปด้วยความอ่อนแอ ทำให้พระนางฉวยโอกาสในเวลานี้ในการทดลองและสั่งการบริหารบ้านเมืองแต่เพียงผู้เดียว อุปนิสัยใจคอที่แตกต่างกันระหว่างพระนางบูเช็กเทียนและพระเจ้าถังเกาจง อีกคนเด็ดเดี่ยว ใจกล้า และมีไหวพริบ อีกคนอ่อนแอ ไม่เป็นการเป็นงาน และมักมากในกาม ทำให้เกิดการผันเปลี่ยนในเรื่องของอำนาจทำให้บูเช็กเทียนสามารถรวบรวมอำนาจของพระเจ้าถังเกาจง ได้โดยไม่มียาก

หลังจากศึกษาปัจจัยที่ทำให้บูเช็กเทียนก้าวขึ้นสู่อำนาจของจักรพรรดินีคนเดียวในประวัติศาสตร์ของจีนแล้วนั้น ดูจากหลักฐานและการกระทำในด้านต่างๆของพระนางบูเช็กเทียนในช่วงตั้งแต่ก้าวเข้าสู่วังจนกระทั่งได้มีส่วนร่วมในการเป็นกำลังส่วนหนึ่งของพระเจ้าถังเกาจงในเรื่องบริหารประเทศและก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งพระจักรพรรดินี พอจะสรุปได้ว่าพระนางบูเช็กเทียนวิถีอำนาจของพระนางบูเช็กเทียนเต็มไปด้วยอุปสรรคต่าง ๆ นานาทั้งในด้านของความเป็นสตรีและชาติตระกูลซึ่งเกิดในตระกูลชนชั้นล่างจนเมื่อมีโอกาสได้เข้าสู่วังหลวง ถือว่าวิถีแห่งอำนาจในแต่ละลำดับขั้นของการไต่เต้าไม่ใช่เรื่องง่ายเลย บูเช็กเทียนต้องกำหนดและควบคุมทั้งตนเองและบุคคลรอบข้างให้ไปในทางที่ตนวางไว้เสมอ ทั้งฝั่งที่เห็นชอบและไม่เห็นชอบล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อให้การก้าวสู่อำนาจของพระนางเป็นไปด้วยความยากลำบากปะปนกันไป จากสนมสู่ตำแหน่งพระมเหสีต้องแลกกับชีวิตลูกสาวที่

ฟิ่งลี้มตาคุโลกได้เพียงไม่นาน มากกว่านั้นหากพูดถึงตำแหน่งจากพระมเหสีผู้ตำแหน่งจักรพรรดิถือว่าเป็นการเปลี่ยนผ่านอำนาจที่ยากและลำบากที่สุด ไม่มีผู้ใดเคยทำได้มาก่อน

เมื่ออำนาจตกอยู่ในมือของพระนางบูเช็กเทียนแล้วการจัดการบริหารล้วนดำเนินไปในแนวทางที่พระนางหวังไว้ ทั้งนโยบายที่ดีและไม่ดีส่งผลกระทบต่อสังคมบ้านเมืองของจีนในแง่ของการเจริญสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศ แสดงให้เห็นถึงความมีไมตรีที่ดีกับประเทศรอบข้างจนทำให้อาณาเขตการปกครองของจีนขยายออกไปเป็นวงกว้างอย่างไม่เคยมีมาก่อน การทำสงครามเป็นเรื่องที่ง่ายยิ่งขึ้นเมื่อมีกองกำลังเสริมที่มากเพียงพอ การบัญญัติ 12 ประการเอื้อประโยชน์ต่อการทำให้ชีวิตการเป็นอยู่ของเกษตรกรและชนชั้นล่างมีคุณภาพที่ดีมากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากนั้นยังเป็นผลประโยชน์ต่อความเท่าเทียมกันทางด้านสังคมทั้งในระหว่างเพศสภาพและชนชั้นวรรณะและเป็นผลต่อในเรื่องของการศึกษาที่ การเปิดสอบเข้ารับราชการที่เดิมที่เป็นเพียงตำแหน่งงานของชนชั้นสูงเพียงเท่านั้น ในยุคสมัยของพระนางเปิดให้มีการจัดสอบในต่างมณฑลเพื่อแสวงหาบุคคลที่พร้อมพัฒนาประเทศโดยไม่จำกัดวรรณะ การส่งเสริมศาสนาพุทธเพื่อความเท่าเทียมกันของศาสนาทำให้เกิดเสรีภาพของประชาชนที่มากยิ่งขึ้น และเมื่อมีวัดก็เกิดสถาปัตยกรรมทางด้านศาสนาซึ่งถือเป็นสมบัติล้ำค่าทางศิลปะของประเทศชาติอีกด้วย

ในแง่ของการบริหารที่ส่งผลเสียต่อบ้านเมืองเห็นได้ว่าการกระทำต่างๆของพระนางบูเช็กเทียน เป็นเพียงการคงไว้ซึ่งอำนาจของสตรีที่ก้าวขึ้นสู่อำนาจสตรีเพียงเท่านั้น ไม่ได้ทำเพื่อความสะใจหรือเพียงสนุกสนานตามใจตนเอง เพราะสุดท้ายผู้ที่พระนางเลือกใช้ในการบริหารประเทศก็ล้วนเป็นขุนนางที่เปี่ยมไปด้วยความรักในชาติบ้านเมืองและมีศักยภาพในการขับเคลื่อนบ้านเมืองไปข้างหน้า ส่วนการใช้งบประมาณฟุ่มเฟือยในการทำนุบำรุงศาสนา การสร้างวัดประจำตระกูลส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในด้านความเชื่อของศาสนาในยุคนี้ระหว่างศาสนาพุทธและศาสนาอื่นๆภายในสังคม

บทบาทสำคัญของพระนางบูเช็กเทียนในเรื่องการแสดงศักยภาพของสตรีในยุคสังคมบุรุษเป็นใหญ่ สามารถสรุปได้ว่าไม่เพียงแต่บุรุษเพียงเท่านั้นที่สามารถใช้อำนาจในการดูแลจัดการบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองได้ผู้หญิงก็เช่นกัน โดยถึงแม้ว่าพระนางบูเช็กเทียนจะถูกกล่าวหาด้วยหลักการความเชื่อตามแบบฉบับในยุคสังคมศักดินาแต่ก็ไม่ได้ทำให้พระนางย่อท้อ พระนางแสดงให้เห็นถึงความเท่าเทียมกันในสังคม การทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวมให้สิทธิเสรีภาพในแบบที่ควรจะเป็นแก่ประชาชนในทุกชนชั้น การพัฒนาที่แก้ไขตั้งแต่รากฐานของการปกครองถึงแม้จะมีข้อโต้แย้งว่าพระนางไม่ได้เป็นผู้ปกครองที่ดีและน่านับถือนักในยุคสมัยนั้น แต่ระยะเวลาการปกครองที่ยาวนานถือเป็นส่วนพิสูจน์ว่าถ้าพระนางเป็นผู้ปกครองที่ไม่ดีเหตุใดประชาชนถึงให้ความสนับสนุนแก่พระนางบูเช็กเทียนผู้นี้ในการดำรงตำแหน่งจักรพรรดินี

บรรณานุกรม

หนังสือและเอกสารตีพิมพ์ภาษาไทย

เขมณัญญ์ ทรัพย์เกษมชัย.(2556).ประวัติศาสตร์จีนฉบับย่อ.กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์มติชน.

ถาวร ลิกข์เกศล.(2533).แลหลังแดนมังกรเล่ม5.กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์อินทง.

บุญศักดิ์ แสงระวี.(2558).ยุทธวิธีบุเช็กเทียนฮ่องเต้สตรีองค์เดียวของจีน.กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์ก.

ไก่อ.

บุญศักดิ์ แสงระวี.(2527).ฮ่องเต้หญิงบุเช็กเทียนหนึ่งเดียวในประวัติศาสตร์จีน.กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์สุภาพใจ.

พลอยแสง เอกญาติ.(2556).ทำไมผู้ชายไม่รู้จักรังและผู้หญิงอ่านแผนที่ไม่เป็น.กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิมพ์มติชน

เล่า ชวน หัว.(2553).เปิดอกบุเช็กเทียน.กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์เคล็ดไทย

วารภรณ์ แซ่มสนิท.(2551).วิธีคิดเรื่องเพศวิถีของรั้วไทย.กรุงเทพมหานคร:มูลนิธิสร้างความสำเร็จเรื่อง

สุขภาพผู้หญิง

สมฤทธิ บั้วระมวล.(2537).ซูสีไทเฮาพญาหงส์เหนือบัลลังก์มังกร.กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์คุ้มคำ.

เสถียร จันทิมาธร.(2557).วิถีแห่งอำนาจบุเช็กเทียน.กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์มติชน.

ข้อมูลจากเว็บไซต์

วิกิพีเดียสารานุกรมเสรี.(2555).บุเช็กเทียน.เข้าถึงเมื่อ 23 มีนาคม 2558. เข้าถึงได้จาก

<http://th.wikipedia.org/wiki/บุเช็กเทียน>

วิบูลย์ จุง.(2550).ทฤษฎีลำดับความต้องการของmaslow.เข้าถึงเมื่อ 11 มีนาคม 2559. เข้าถึงได้จาก

<http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=wbj&month=07-12-2007&group=29&gblog=3>

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ-สกุล นาย ชัชเชาวลิต อนุรักษ์ธาดา

วันเกิด วันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ.2537

ที่อยู่ หมู่บ้าน ปริณูลิรี เขตบางบอน แขวงบางบอน กรุงเทพฯ 10150

ประวัติการศึกษา จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนวังเด็กพัฒนา

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนธนบุรีวรเทพีพลารักษ์

สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะอักษรศาสตร์ สาขาเอเชียศึกษา

มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม